

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

KUUNTELUKOKEMUKSEN JA PIIRUSTUKSEN KAUTTA SADUKSI
Taideintegraatiokokeilu 5- 6-vuotiaiden muskariryhmässä

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikin
koulutusohjelma
Varhaisiän musiikkikasvatus
Opinnäytetyö
Syksy 2012
Johanna Nikkonen

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikkipedagogi AMK

NIKKONEN JOHANNA: Kuuntelukokemuksen ja piirustuksen kautta saduksi
Taideintegraatiokokeilu 5– 6-vuotiaiden muskariryh-
mässä

Varhaisiän musiikkikasvatuksen opinnäytetyö, 22 sivua, 14 liitesivua

Syksy 2012

TIIVISTELMÄ

Pohdin tässä opinnäytetyössä kysymystä siitä, miten luontevaa on käyttää taidein-
tegraatiota ja erityisesti musiikin, kuvan ja sadun yhdistelmää 5– 6-vuotiaiden
muskarissa. Halusin kokeilla tällaista prosessia ja katsoa, mitä se kertoo lapsista.

Valitsin kaksi eri tyylistä musiikkikappaletta, joista lapset ensin piirsivät ja valit-
tuaan toisen piirroksista saduttivat siitä. Piirrokset tehtiin liituväreillä, ja musiik-
kikappale soi useamman kerran. Mielenkiintoista oli nähdä, mitä ajatuksia mu-
siikki herätti ja millaisia hahmoja piirustukseen syntyi. Lapset saivat itse päättää,
kummasta piirroksesta ne saduttivat.

Kiehtovaa oli nähdä miten konkreettisesti lapset kuvasivat maailmaa ja kertoivat
siitä sadun muodossa. Suurimmalla osalle lapsista tällainen toimintatapa tuntui
luontevalta, mutta yksi ei ollut siinä kotonaan. Yhteinen piirre kaikille saduille oli
se, että lapset kuvasivat suoraan piirroksessa esiintyviä asioita.

Musiikkikasvattajana huomasin, että tällaisia tilanteita kannattaa suunnitella hyvin
etukäteen ja valmistella lapset eri työtapoihin. Opettajan täytyy huolehtia siitä,
ettei tilanteesta tule jännittävä, jotta lapset voivat vapaasti nauttia kuuntelusta,
piirtämisestä ja saduttamisesta.

Avainsanat: varhaisiän musiikkikasvatus, kuuntelu, piirtäminen, sadutus, taidein-
tegraatio, muskari.

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music Pedagogy

NIKKONEN, JOHANNA: From a listening experience and drawing to a Fairy Tale
-Art integration experiment in a musical play group for
children between the ages of 5 and 6

Bachelor's Thesis in early childhood music education, 23 pages, 14 appendices

Autumn 2012

ABSTRACT

In this thesis I'm pondering the question of how natural it is to use art integration and especially the combination of music, pictures and fairy tales in a musical play group for children between the ages of 5 and 6. I wanted to try this kind of process and see what it tells us about children.

I chose two different kinds of music tracks from which children first drew two pictures and then chose one of the pictures and made a fairy tale about it. Drawings were made using crayons and the music track was played several times. It was interesting to see what thoughts music caused and what kind of characters came into existence. Children could choose from which drawing they made the fairy tale.

It was fascinating to see that how concretely children described the world and told about it in the form of a fairy tale. For most of the children this kind of procedure felt natural but one of them wasn't so comfortable with it. A common feature of all the fairy tales was that the children described things as they were in the drawings.

As a musical educator I noticed that this kind of situation should be planned well in advance and children should be prepared for different work methods. The educator should see that the situation doesn't cause any tension for the children but that they can freely enjoy listening to music, drawing the pictures and making a fairy tale.

Key words: early childhood music education, listening, drawing, fairy tales, art integration, musical play group

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TAIDEINTEGRAATIO	2
3	SADUTUS	3
3.1	Sadutusmenetelmän historiaa	3
3.2	Sadutusprosessi	3
4	LAPSEN KEHITYSTASO JA MUSIIKILLISET VALMIUDET	6
4.1	Lapsen kehitystaso 5– 6-vuotiailla	6
4.2	Musiikin työtavat	7
4.3	Musiikin maailma	8
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	10
5.1	Tutkimuksen idea	10
5.2	Kuunneltava musiikki	10
5.3	Sadutustilanne	11
6	TULOKSIA	12
6.1	Piirrokset ja analysointi	12
6.2	Lasten kertomat sadut	13
6.3	Omakohmainen kokemus käyttämästäni metodista	14
6.4	Havaintoja työskentelytavoista	16
6.5	Mitä prosessi kertoo lapsista?	17
7	POHDINTA	18
	LÄHTEET	21
	LIITTEET	23

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä pohdin sitä, onko taideintegraation käyttäminen prosessina (musiikki, kuva, sadutus) luonteva tapa työskennellä 5–6-vuotiaiden lasten kanssa muskaritunnilla. Haluan myös tietää, mitä tällainen prosessi kertoo lapsista ja nauttivatko lapset taideintegraatiosta.

Olen kiinnostunut haastamaan itseni sekä lapset musiikin maailmaan. Musiikin kuuntelu varmasti herättää ajatuksia ja mielikuvia, joten niistä luulisi olevan helppoa piirtää. Lapsi kertoo sadun valitsemastaan omasta piirroksestaan ja antaa nimen sadulle. Annan täysin vapaat kädet piirtämiseen sekä saduttamiseen. Mielenkiintoista on nähdä, tuleeko lapsille samanlaisia piirustuksia tai kuvioita papereihin ja liittyvätkö sadut ainoastaan piirustukseen vai tuoko mielikuvitus satuun väriä.

Saduttaminen on tärkeää, koska sillä saadaan lasten mielikuvitusta liikkeelle. Tänä päivänä kaikki on niin konkreettista eivät lapset saa nauttia leikeistä ja lapsuudestaan. Piirustuksessa ja sadutuksessa voi täysin hauskuutella. Tänä päivänä lapsille on tarjolla monenlaisia virikkeitä ja leikkikaluja eikä leikkejä tarvitse keksiä tyhjästä kuten ennen. Niinpä lapsia täytyy rohkaista ideoimaan ja käyttämään mielikuvitusta. Tämän takia haluan kokeilla lasten kanssa taideintegraation eri tapoja muskaritunnilla. Myös haluan nähdä, miten lapset kuuntelevat musiikkia ja piirtävät sekä millä tavalla ne saduttavat omasta piirroksestaan. Samalla tulee nähtyä, miten jokainen lapsi reagoi eri taidemuotojen työskentelyssä.

2 TAIDEINTEGRAATIO

Taideintegraatiolla tarkoitetaan kahden tai useamman taidemuodon yhdistämistä keskenään. Varhaisiän musiikkikasvatuksessa taideintegraatio voi tarkoittaa esimerkiksi musiikkiliikuntaa, kuvallista ilmaisua, sanataidetta sekä nukke- ja lastenteatteria. Mäki-Ikolan mukaan taideintegraatio auttaa musiikillisten tavoitteiden saavuttamisessa, luo elämyksiä ja monipuolistaa opetusta. Se tarjoaa mahdollisuuden kokea eri aistien ja taideaineiden kautta asioita. Samaa asiaa voidaan työstää monilla eri tavoilla ja eri taidelajien kautta. Taideintegraatiossa sekä opitaan uusia asioita että opitaan ilmaisemaan itseään. (Mäki-Ikola 2009.)

Varhaiskasvatuksessa painotetaan usein musiikkia, piirtämistä, loruilua, saduttamista ja tanssia. Lapsi oppii taiteen tekemisen avulla muitakin asioita kuin taidetta. Musiikkikasvatuksessa tekeminen ja kokeminen kulkevat käsi kädessä. Oppimisessa voidaan käyttää lauluja, soittoa, kuvia, liikuntaa, satuja, loruja, kuuntelua ja musiikkimaalauksia. Musiikin varhaiskasvatuksessa taideintegraatio on itsensä selvä asia, jota ei usein tule edes ajatelleeksi. (Mäki-Ikola 2009.)

Taiteiden elämyksellisyyteen ja itseilmaisuun vaikuttavat lapsen omat mielikuvat, elämykset ja unelmat. Taiteiden yhdistäminen rikastuttaa lapsen musiikillista kokemista ja antaa lapselle monipuolisen elämyksen. Lapsia motivoi ja innostaa kokeilla uusia asioita, kun yhdistetään taiteen eri osa-alueita. Saman asian monipuolinen työstäminen on hyväksi lapselle. Mäki-Ikola mainitsee, että esimerkiksi käsiteparien opettamista lapsille kannattaa tehdä taideintegraation avulla. Silloin lapset pääsevät kokeilemaan ja omaksumaan niiden tuomia eroja. Esimerkiksi staccato-legato voidaan liikkua hyppien ja keinuen, soittaen kapuloilla terävästi ja pehmeästi triangelilla. Tämän jälkeen käsiteparia voi työstää laulaen ja piirtäen. (Mäki-Ikola 2009.)

3 SADUTUS

Tässä luvussa avaan hiukan sadutusmenetelmän taustaa, koska oletan, että se on lukijalle oudompi käsite kuin kuuntelu tai piirtäminen.

3.1 Sadutusmenetelmän historiaa

Sadutuksella tarkoitetaan tilannetta, jossa lapsi kertoo tarinaa ja aikuinen kirjoittaa sen sanasta sanaan ja lukee sen sitten lapselle. Koulupsykologi, valtiotieteen tohtori Monika Riihelä aloitti sadutusmenetelmän kehittämisen Suomessa 1980-luvulla. Hän kokeili sadutusta terapeuttisena apukeinona lapsen itsetunnon ja osaamisen kohottamiseen. Riihelän asiakkaaksi tuli esimerkiksi Roni, ensimmäisen luokan oppilas, joka ei puhunut mitään kenellekään. Riihelä pyysi Ronia ensin piirtämään ja Roni piirsi keltaisella tussilla paperille suuren linnan ja auringon. Tämän jälkeen Roni alkoi kertoa tarinaa linnasta ja sotilaiden tappeluista. Riihelä kirjoitti tarinan muistiin. Sadutuksen jälkeen Roni innostui piirtämisestä sekä saduttamisesta ja puhumisesta. (Karlsson 2003.)

Riihelä käynnisti vuonna 1995 Stakesin (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen) Satukeikka-hankeen. Sadutusmenetelmään ja kehittämiseen ovat vaikuttaneet tuhannet lapset ja vanhemmat sekä eri alojen ammattilaiset. Heidän avullaan sadutus on monissa tilanteissa mukana ja siinä on erilaisia toimintatapoja. Satukeikka-hankkeen myötä lapsia ja nuoria ryhdyttiin kuuntelemaan paremmin arjessa ja ottamaan vakavasti. (Karlsson 2003.)

3.2 Sadutusprosessi

Sadutus tarkoittaa, että aikuinen sanoo lapselle tai lapsiryhmälle: ”Kerro satu, sellainen kuin itse haluat. Kirjaan sen juuri niin kuin sen minulle kerrot. Lopuksi luen tarinasi ja voit muuttaa tai korjata sitä, mikäli haluat, ”Nämä sanat minä sanoin lapsille, kun he tulivat luokseni saduttamaan vuorotellen”. Aikuinen ei anna kertomukselle aihetta eikä kyseenalaista lapsen satua millään tavoin. Hän kirjoit-

taa muistiin sanasta sanaan, juuri kuten lapsi kertoo. Samalla aikuinen keskittyy kuuntelemaan lapsen tarinaa. Lopuksi aikuinen lukee kertomuksen kertojalle, joka voi halutessaan muuttaa tai korjata tarinaansa. Aikuinen ei voi korjata lapsen virheitä, sillä ne ovat osa satua. (Karlsson 2003.)

Sadutustilanteessa annetaan puheenvuoro lapselle. Ja lapsi itse päättää, mistä ja millaisen jutun hän haluaa kertoa. Lasta kehoitetaan kertomaan satu, ei kysytä tai johdatella sadutuksessa eteenpäin. Näillä tavoilla tutustutaan lapsen maailmaan ja kuunnellaan sitä, mitä lapsi pitää tärkeänä. Siksi ei pyydetä pidentämään kertomusta eikä anneta aihetta tai valmista kuvaa. Sadutuksessa ei pyritä tiettyyn lopputulokseen. Satua ei arvostella millään tavalla.

Jokainen ihminen pystyy saduttamaan, koska jokaisella on omia ajatuksia, joista tulee kertomuksia. Jokaisella on jotakin kerrottavaa. Sadutuksessa kertoja itse päättää, tuliko satu vai tarina. Se voi olla kolmen sanan mittainen tai sitten pidempi tarina. Lasten satukirjeenvaihto esimerkiksi toisen lapsen kanssa tuo uusia elementtejä sadutukseen.

Lasten maailma on hyvin konkreettinen. Lapsi haluaa oppia elämään kuin aikuiset, esimerkiksi kuorimaan perunat, imuroimaan oman huoneen sekä pesemään omat hiukset. Varmasti tämän takia kaikilla lapsilla ei aina mielikuvitus lähde helposti liikkeelle, ja heidän voi olla vaikeaa kuvitella, että ihminen lentäisi, koska se ei ole oikeassa elämässä totta. 5–6-vuotiailla lapsilla on mielikuvitusta ja muistoja jo jonkin verran kertynyt. Välillä lapset voivat hauskuttaa itseään ja leikkiä, että asunnon kaikki tavarat ovat väärinpäin ja kävelläänkin katossa, jolloin lattia onkin kattona ja sisään tullaan ikkunoista.

Karlssonin (2003) mielestä lapsia voidaan saduttaa ryhmässä, yksitellen tai kahden kesken. Saduttamista voi tehdä missä vain. Kellonajallakaan ei ole väliä. Joissain paikoissa on satunurkka, mutta metsäretkellä tai pihalla satuja syntyy huoamattomasti. Myös eri kulkuneuvoissakin voi saduttaa: junassa, autossa, laivassa ja lentokoneessa. Yksin kertominen ja ryhmäsadutustilanteet ovat erilaisia. Molemmat sadutusmuodot ovat hyviä. Kahdestaan oleminen tuo intiimin läheisyyden tunteet. Ryhmässä oleminen tuo yhteisöllisyyttä ja yhdessä pohtimista.

Satuun saadaan monet eri näkökulmat ja kaikkia tyydyttävät juonenkäänteet.
(Karlsson 2003.)

4 LAPSEN KEHITYSTASO JA MUSIIKILLISET VALMIUDET

Lapsi haluaa oppia uusia asioita ja toteuttaa ne oman kehitystason mukaisesti. Musiikkia voi tehdä kuunnellen, laulaen, soittaen ja liikkuen.

4.1 Lapsen kehitystaso 5– 6-vuotiailla

Kun puhutaan lapsen kehittymisestä, on otettava huomioon toisaalta yksilöllinen kehitys ja toisaalta yleinen kehitys. Jokainen lapsi kehittyy yksilöllisesti. Seuraavat pohdinnat koskevat yleisellä tasolla tapahtuvaa kehitystä. 5– 6-vuotiaana lapsi kiinnostuu entistä enemmän vanhempien työstä, sään ja vuodenaikojen vaihtelusta, yhteiskunnasta ja luonnon ilmiöistä sekä liikennesäännöistä. Hän pohtii, miten kasvi kasvaa, miten talo rakennetaan, miten lehmästä saadaan maitoa, miten lumi sulaa. Lapsi ymmärtää numeroita ja kirjaimia. On hyvä antaa lapselle kokemuksia itsenäisestä toiminnasta, jossa varmasti onnistuu. Esimerkiksi luetaan yhdessä lapsen kanssa ja keskustellaan asioista, opetellaan yhdessä kelloa ja kodin lähiympäristön liikennesääntöjä. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1998.)

Tämän ikäisenä lapsi on kiinnostunut oppimaan uusia asioita ja harjoittelee niitä ahkerasti. Lapset pitävät sääntöpeleistä ja -leikeistä. Ryhmäleikkeihin keksitään omia sääntöjä. Aikuisten tarvitsee välillä perustella lapsille, miksi jotain sääntöä pitää noudattaa. Häviäminen peleissä tai leikeissä saattaa tuottaa tunteidenpurkauksina. Tunne-elämä saattaa muutenkin olla epävakaata. Toisaalta lapsi nauttii löytäessään oman ilmaisutapansa kuvallisesti, musiikillisesti tai kirjallisesti. Oman ikäisiä kavereita tulisi olla, jotta voi keskustella yhdessä asioista. Aikuisen tehtävä on puolestaan tukea lapsen itsetuntoa ja minäkuvan kehitystä. Lapsi oppii kuuntelemaan toista ihmistä hiljaa, ja hän huomaa, että häntä itseäänkin kuunnellaan.

5– 6-vuotiaana lapset nauttivat ryhmässä tekemisestä, kuten esimerkiksi musiikki-liikunnasta tai liikuntaleikeistä. Lapset askartelevat ja rakentelevat mielellään. Tasapainoilu tuo omat haasteensa, kun kehon eri osat kasvavat ja niiden suhteet muuttuvat. Soitonopiskelun voi aloittaa 6-vuotiaana, ja se kehittää hienomotoriik-

kaa ja koordinaatiokykyä. Sopivia aloitussoittimia voivat olla esimerkiksi nokka-huilu, kantele, viulu ja piano.

4.2 Musiikin työtavat

Musiikin työtapoja ovat kuvailleet Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen. Musiikin työtapoja ovat laulaminen, soittaminen, musiikin kuunteleminen ja musiikkiliikunta. Lauletaan eri tavoilla käsitepareja apuna käyttäen, esimerkiksi iloisesti, surullisesti, hiljaa tai voimakkaasti. Harjoitellaan laulutekniikan asioita: hyvä ryhti, ei jännitetä olkapäitä. Lapset toistavat aikuisen laulua sekä laulavat yhdessä. Leikitään sanojen poisjättämisellä. Jätetään jänis-laulusta jänis-sana pois, mutta muut sanat lauletaan. Lauluvalikoima laajentuu, ja lastenlaulujen lisäksi voidaan laulaa helppoja rytmimusiikin alueella olevia lauluja. Nuottikirjoituksen piirtäminen nuottiviivastolle hahmottaa lapsille äänen kestoa sekä sävelten liik-kumista eri säveltasoihin. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1998.)

Kerrataan aiemmin opittuja soittotaitoja. Keho- ja rytmisoittimilla harjoitellaan tasa- ja kolmijakoisia rytmejä ja erotaan rytmit toisistaan. Melodiasoittimilla voidaan soittaa korkealta ja matalalta, ja sitä lapset pääsevät harjoittelemaan pianolla ja laattasoittimilla. Opetellaan rytmin kirjoittamista sekä tauon merkitsemistä. Tutustutaan ja vahvistetaan dynamiikkaa ja tempoa: hiljaa – voimakkaasti, hitaasti – voimistuen. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1998.)

Kuunnellaan eri musiikin lajeja: kansanmusiikki, kuorolaulu, rytmimusiikki ja klassinen. Keskustellaan, mitä soittimia kappaleissa esiintyy sekä minkälaisia tunnelmia kappaleista tulee. Avarretaan maailmaa ja kuunnellaan muiden maiden musiikkia. Ohjaaja voi kertoa kappaleen säveltäjästä ja aikakaudesta. Kuunnelta-vaan musiikkiin voidaan liittää tarina, joka liittyy kappaleeseen. Lapsien mieliku-vitus saadaan liikkeelle nopeammin, ja kappaleen loputtua voidaan keskustella musiikin tuomista ajatuksista. Piirretään ja maalataan musiikin mukaan. (Hongis-to-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1998.)

Hahmotetaan A-osan ja B-osan erot ja liikutaan eri tavoilla. Improvisoidaan mielikuvien kautta. Tehdään samaan aikaan kahta asiaa: liikutaan juosten ja taputetaan. Musiikin mukaan hypitään tasajalkaa, laukataan, kävellään reippaasti, keinutaan, hypitään eteen ja taakse. Parin kanssa voidaan pyöriä, tanssia ja juosta. Lapset hahmottavat liikunnan avulla musiikillisia muotoja ja kokonaisuuksia, jotka antavat elämyksiä. (Hongisto-Åberg, Lindeberg-Piironen & Mäkinen 1998.)

4.3 Musiikin maailma

Musiikilla on tärkeä osa lapsen maailmassa. Musiikin avulla voidaan välittää tunteita, joista voi olla vaikea puhua ääneen. Lauluja kuunnellessa voi käsitellä omaa elämää. Yhä nuoremmille tarjotaan musiikkia, joka oli aiemmin suunnattua nuorisolle. Lasten musiikkimakuun vaikuttaa vanhempien kuuntelema musiikki. Jos aikuiset kuuntelesivat lasten kanssa heidän ikäistensä musiikkia, varmasti lapsetkin kiinnostuisivat siitä enemmän.

Musiikin sanat ja rytmi kertovat oman viestinsä ja videot omansa. Lapset pohtivat ja toteavat, että lapsuus on lapsellista ja tylsää. Laulujen sanatkaan eivät liity heidän elämäänsä millään tavoin. Lasten musiikkikilpailut aiheuttavat sen, että lapsuutta ei saa viettää rauhassa. Laulujen sanoissa käydään läpi särkynyttä sydäntä ja petettyjä tunteita. Pieni lapsi ei ymmärrä, mitä sanat oikeasti tarkoittavat, ja olisi tärkeää, että lapset kuuntelevat lasten musiikkia eivätkä vain aikuisten musiikkia.

Musiikin kuuntelemisen lisäksi tärkeää on laulaminen ja soittaminen. Vanhempien kannattaa kannustaa lastaan laulamaan, vaikka se ei nuotilleen menisikään. Eri instrumenttien kokeileminen avarataa musiikin maailmaa. Soittotunnit ovat joskus pakkopullaa, mutta ei kannata luovuttaa. Harjoittelu tuo pitkäjänteisyyttä, kun soittamaan ei opi hetkessä. Soittoläksyistä muistuttaminen auttaa, kunhan ei ole kysymys vain vanhempien omista haaveista.

Halusin tehdä opinnäytetyön, jossa teen jotain konkreettista lasten kanssa. Tämän takia päädyin siihen, että kuuntelutan kaksi eri kappaletta ja lapset saduttavat

oman piirroksensa. Olen kiinnostunut saduttamisesta. Kokeilin saduttamista päiväkotiharjoittelussa, se onnistui hyvin, ja siitä sain idean tehdä opinnäytetyön saduttamisesta. Minusta on mielenkiintoista nähdä lasten mielikuvitusten tuomia piirustuksia. Piirustuksista näkee lapsen ajatusmaailmaa, jota musiikki herättää. Minua kiinnostaa nähdä, miten jokainen lapsi piirtää omalla tavallaan. Toisilla lapsilla on samanlaiset henkilöt piirroksissa, mutta joitain eroja on esimerkiksi kolmiulotteisuudessa.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä kappaleessa käsittelen tutkimuksen järjestämistä ja toteuttamista vaihe vaiheelta. Aluksi kuunneltiin musiikkia, sitten piirrettiin ja lopuksi sadutettiin.

5.1 Tutkimuksen idea

Suunnittelin tilanteen, jossa soitan kaksi eri tyylistä kappaletta lapsille ja he saavat vapaasti piirtää musiikin tuomia ajatuksia paperille. Ensimmäiseksi minun täytyi pyytää Itä-Helsingin musiikkiopiston rehtorilta sekä lasten vanhemmilta kirjallinen suostumus, jotta saan käyttää lapsia tutkimuksessani. Rehtori sekä kaikkien lasten vanhemmat suostuivat, joten pystyin aloittamaan tunnin suunnittelun.

Varasin kaikille samanlaiset liituvärit ja paperit ja toteutin tutkimuksen Itä-Helsingin musiikkiopiston tiloissa Kontulassa. Laitoin ennen tunnin alkua lapsille lattialle patjat, joiden päällä he istuivat sekä patjan eteen väriliidut ja paperit. Istumapaikat olivat erillään toisistaan, jotta lapset pystyivät keskittymään omaan piirustukseensa rauhassa eivätkä heidän piirustuksensa vaikuttaisi toisiinsa. Lasten tultua tunnille kerroin ohjeet, mitä tunnilla tulisi tapahtumaan: ”Saat piirtää rauhassa kummastakin kappaleesta ja soitan kappaleen kolme kertaa.” Näiden ohjeiden jälkeen laitoin musiikin soimaan, ja työrauha säilyi oikein hyvänä. Soitin ensin Beethovenin Für Elisen, ja odotin rauhassa, kunnes kaikki olivat saaneet piirrettyä loppuun. Jokaisen kuuntelukerran jälkeen sanoin, että vielä tulee kappale yhden tai kaksi kertaa. Se antoi lapsille lisää työaikaa, ja he saivat rauhassa piirtää työnsä valmiiksi. Sen jälkeen soitin Kirppusirkuksen ja toimin samalla tavalla.

5.2 Kuunneltava musiikki

Valitsin musiikiksi kaksi erilaista kappaletta. Für Elisen valitsin, koska kappale on minulle tärkeä. Opettelin pianonsoittoa pienenä, ja harjoittelin Für Elise-kappaleen. Olin saavuttanut tietyn tason, kun sain vaikean Für Elisen ohjelmistooni. Toiseksi kappaleeksi halusin mahdollisimman erilaisen kappaleen. Nuoren

Suomen Nopsanilkat -liikunta-CD:ltä löytyi menevä ja rytmikäs kappale Kirppusirkus. Kappaleessa erottuvat selkeästi A- ja B-osat.

Ensimmäisenä kuunneltuna teoksena oli Für Elise, pianoteos, jonka on säveltänyt Ludwig van Beethoven. Pianonsoittajien keskuudessa Für Elise kuuluu tunnetuimpiin ja opetelluimpiin teoksiin. Kappaleen ensimmäistä osaa soitetaan enemmän kuin muita osia. Kappaleessa on useita osia, mikä tuo kappaleeseen mielenkiintoa, kun välillä tempo nopeutuu ja hidastuu. Muskarissa Für Eliseä käytetään myös rentoutuksessa tai vapaassa liikunnassa. Voidaan ottaa huivit mukaan ja heilutella huiveja musiikin mukana.

Toisena teoksena, jonka soitin lapsille, on Kari Mäkirannan säveltämä Kirppusirkus. Se löytyy Nuori Suomi ry:n tuottamalta liikuntamusiikkilevyltä Nopsanilkat. Takapotkurytmiä on kappaleessa koko ajan. Pentatonista asteikkoa kuljetaan. Kappale menee koko ajan vauhdilla eteenpäin, eikä kuuntelija pysty yhtään tietämään, mitä seuraavaksi kuulee. Asteikkoa kuljetaan matalalla ja hyvinkin korkealla. Kappaleen alku kuulostaa hyvin erikoiselta, ihan kuin ei löytyisi oikeita säveliä. Välisoitto kuulostaa hieman sekavalta, ja tulee hieman eksynyt olo. Tuntuu kuin olisi eksytty. Kappale loppuu voimakkaaseen iskuun sekä clissandoon.

5.3 Sadutustilanne

Musiikin kuuntelun ja piirtämisen jälkeen tunti jatkui sadutuksella. Jokainen lapsi tuli vuorotellen luokseni ja sai valita itse kummasta piirustuksesta kertoo sadun, jonka kirjoitan sanasta sanaan ylös paperille. Annoin lapselle hänen piirustuksensa, ja hän valitsi niistä toisen ja alkoi kertoa satua. Apunani oli toinen henkilö, joka järjesti lapsiryhmän muille lapsille muuta toimintaa sadutuksen ajaksi. Suurin osa lapsista keksi hyvin sadun ja alkoi vapaasti kertoa sitä. Kyselin tarpeen mukaan kuvasta lisää yksityiskohtia, jos lapset eivät päässeet eteenpäin. Yhdellä lapsella oli vaikeuksia keksiä satua, ja keskustelin hänen kanssaan kuvasta enemmänkin. Sain häneltäkin mukavan pienen sadun kirjoitettua ylös. Moni lapsi kyseli, riittääkö tämä jo, ikään kuin olisi joku toivottu pituus, joka täytyisi täyttää. Yksi lapsista kertoi vapaasti ja ilman apukysymyksiä satunsa.

6 TULOKSIA

Kuvaan tässä lasten piirustuksia ja analysoin niitä. Lasten nimet on muutettu, koska olen halunnut suojata heidän henkilöllisyytensä. Piirrokset löytyvät liitteestä. Käsittelen omakohtaista kokemusta, kun tein samoja asioita kuin lapset. Observoin lasten erilaisia työskentelytapoja, ja miten lapsien piirustuksissa näkyy maailma.

6.1 Piirrokset ja analysointi

Jari:

Ensimmäisessä piirustuksessa aurinko paistaa, sateenkaari näkyy taivaalla. Ruoho kasvaa ja on puita. Ihminen kävelee nurmikolla.

Toisessa piirustuksessa vettä sataa ja lunta on maassa kasoittain. Ruohoa alkaa näkyä lumen alta. Mustia pilviä on taivaalla.

Vertailu: Aivan erilainen tunnelma on piirroksissa. Toisessa sataa vettä ja toisessa aurinko paistaa. Yhteisiä tekijöitä ovat, yksi ihminen kummassakin kuvassa sekä ruohoa ja puita piirustuksissa.

Maija:

Ensimmäisessä piirustuksessa aurinko paistaa ja puussa on vihreitä lehtiä. Tyttö kävelee nurmikolla.

Toisessa piirustuksessa punainen auto on matkalla jonnekin sinisellä tiellä ja aurinko paistaa.

Vertailu: Erilainen tunnelma piirroksissa. Aurinko paistaa ensimmäisessä työssä vasemmalta ja toisessa työssä oikealta.

Viivi:

Ensimmäisessä piirustuksessa tyttö soittaa pianoa ja toinen tyttö tanssii. Tytöt esiintyvät ulkona, kun heidän ympärillään on vihreitä puita.

Toisessa piirustuksessa on viisi samanlaisiin vaatteisiin pukeutunutta tyttöä, ja jokainen soittaa eri puhallinsoitinta.

Vertailu: Henkilöillä on mustat ääriviivat, mutta värejä on käytetty ääriviivojen sisäpuolella. Jokaisella henkilöllä on eri ilme. Kuvissa esiintyvät henkilöt ovat tyttöjä. Musiikki näkyy kummassakin kuvassa.

Piia:

Ensimmäisessä piirustuksessa on hyvin iloinen tyttö, jolla on kukkia kädessä. Sateenkaari päättyy nurmikolle ja linnut lentelevät taivaalla. Kuva on todella värikäs.

Toisessa piirustuksessa on paksu sinisen värinen taivas. Tytöllä on punaiset hiukset ja kädessään on punaisia kukkia. Ruoho on pitkää, ja tyttö seisoo sen päällä. Sateenkaari löytyy nurkasta paksuina väreinä.

Vertailu: Kummassakin kuvassa on tyttö, jolla on kolme kukkaa kädessä, mutta eri väreisiä. Erottavia tekijöitä ovat ne, että taivas ja ruoho ovat eri paksuisia sekä linnut lentävät vain toisessa kuvassa, samoin on vain puu ensimmäisessä kuvassa. Sateenkaari on kummassakin kuvassa oikealla alhaalla.

Saija:

Ensimmäisessä piirustuksessa tyttö ulkoiluttaa kissaa ruohikolla, jossa on kukkia. Aurinko paistaa ja sateenkaari näkyy taivaalla. Auringon vieressä on pilvien sijasta nuotteja.

Toisessa piirustuksessa vene on merellä, ja lintuja lentelee paljon meren päällä tai on suurta aallokkoa. Aurinko paistaa taivaalla. Laivan ympärillä on mustia pilviä.

Vertailu: Ollaan erilaisessa paikassa maassa ja merellä. Aurinko paistaa kummassakin. Muuta yhdistävää tekijää ei ole lainkaan. Mustaa ja kirkkaita värejä on käytetty ääriviivoissa.

6.2 Lasten kertomat sadut

Kun aloitettiin kertoa satua, lapsi sai valita kummasta piirustuksesta hän kertoo.

Jari valitsi jälkimmäisen piirustuksen ja antoi sille nimen ”Hieno sade”.

”Siinä oli sadesää lumi sulaa. Siellä on puitakin ja ruohoa. Ihminen meni lumikasaan ja sen koti on puun takana. Oli mustia pilviä.

Maija valitsi jälkimmäisen piirustuksen ja antoi sille nimen ”Muurahainen menee kauppaan”.

”Ei tule mieleen mitään. Kuvassa sataa, auto on tulossa kotoa. Kauppaan matkalla.”

Viivi valitsi ensimmäisen piirustuksen ja antoi sille nimen ”Piano”.

”Joku tyttö soittaa ulkona pianoa. Sitten se näkee toisen tytön joka tanssii. Sit ne menee metsään ja siellä sitten toinen soittaa ja toinen tanssii.”

Piia valitsi ensimmäisen piirustuksen ja antoi sille nimen ”Linnut lenteli taivaalla”.

”Tää tyttö keräs kukkia. Sit sen vieressä oli sateenkaari ja linnut lenteli taivaalla. Siellä on taivas ja puu ja kukkia. Ei muuta.”

Saija valitsi ensimmäisen piirustuksen ja antoi sille nimen ”Taivaalla lensi pilvi”.

”Minä ulkoilutin kissaa. Aurinko paistoi. Lintu lauloi puussa. Perhonen lensi. Minä näin sateenkaaren. Kukat tuoksui. Pilvet muodostivat auringonkukan.”

6.3 Omakohtainen kokemus käyttämästäni metodista

Tässä kappaleessa käsittelen prosessia, jossa tein samoja asioita kuin lapset.

Kuuntelin kaksi musiikkikappaletta, joista piirsin ja lopuksi sadutin valitsemastani piirroksesta.

Pöydällä oli paperia ja pastelliliituja, sivupöydällä cd-soitin ja kaksi levyä. En tiennyt, mitä musiikkia minulle soitetaan, kun istuin pöydän ääreen aloittamaan musiikista piirtämistä.

Ohjaaja soitti levyltä ensin Giancinto Scelsin kappaleen Kya. Se on hidastempoinen, lähes tapahtumaton, pitkiin liukuviin ääniin perustuva puhallinteos. Aloitin paperin alakulmasta mustalla, lisäsin sitten keltaista, piirsin sitten punaisia pilviä taivaalle. Sitten piirsin metsänrajan näköistä sahalaitaa ja lisää erilaisia sävyjä,

joissa sahalaitamainen kuvio toistuu. Kappaleen yksittäiset pitkät äänet muuttuivat viivoiksi piirroksen maisemassa. Lisäsin lopuksi pilvien ympärille heijastuksia.

Toisena kappaleena ohjaaja soitti Claude Debussyn Pellavatukkaisen tytön. Kun kappale alkoi, ensin vain kuuntelin sitä. Vasta vähitellen aloin piirtää. Koska kappale kesti vain kaksi minuuttia ja kuusi sekuntia, se ehdittiin kuunnella kolmesti ennen kuin piirros oli valmis. Ehkä johtuen siitä, että kappale soitettiin pianolla, piirsin pianonkoskettimet. Muita piirroksen kuvioita ei voi helposti tulkita. Selitän niitä myöhemmin: tunnelma on iloinen, liidellään, lennellään, kaikki on hyvin, siinä on samanlainen tunnelma kuin iloisessa unessa, haaveessa, hypellään, keinutaan ja lennetään.

Sadutin ensimmäisestä kappaleesta syntyneestä piirroksesta. Ohjaaja kirjasi muistiin: ”Taivaalla näkyy kolme pilveä. Jokaisella pilvellä on erilaiset ilmeet. Pilvet ovat väriltään punaisia. Lunta sataa ja se on väriltään mustaa. Autotie on harmaa. Autotien vieressä on pensas, joka on väriltään musta-keltainen. Neljä ihmistä liikkuu kävellen, juosten mäkeä ylös, he kävelevät mäkeä alas hitaasti ja sitten pyöriivät maassa. Ihmiset saapuvat keltaiseen majaan, jossa tehdään lumipalloja.”

Pohdin vielä tilannetta prosessina. Ensiksi kiinnitin huomiota paperin kokoon, ja liitujen monet sävyt herättivät ajatuksia. Paperi tuntui liian suurelta, ja väreissä oli minun mielestäni liikaa vaihtoehtoja. Musiikin kuuntelussa ensin tuli esille tunne-tila. Esimerkiksi Scelsin kappale kuulosti aluksi pelottavalta, mistä syntyi mustan värin assosiaatio. Itse piirrostopahtumasta muistui mieleen, että aina lapsenakin aloitin piirtämisen paperin nurkasta.

Ensimmäisestä kappaleesta oli helpompi piirtää kuin toisesta. Kuitenkin aivan alussa piti sanoa itselleen, että ”kyllä mä osaan tätä vaikka oman tekstin tuottaminen onkin mulle vaikeeta”. Tuntui mukavalta kun uskaltautui heittäytymään ja saattoi päästää mielikuvituksen valloilleen. Saattoi nauttia siitä, että pilvet ovatkin punaisia, tai siitä, että voi tehdä erilaisia muotoja: sahalaidan, katkoviivan, pyöreän ja sutturan. Jostain syystä oli helpompaa piirtää tuntemattomasta Scelsin kappaleesta, kun taas pianokappaleesta ”Pellavatukkainen tyttö” oli vaikeampi saada mitään irti.

Saduttamista piti miettiä, mitä nyt alkaa kertoa, mutta kun pääsi alkuun, se alkoi sujua. Kaiken kaikkiaan kävi selväksi, että piirtäminen on fiilistelyä ja tunnustelua. On mukava tarttua tuttuun välineeseen, liituun, tuntea se kädessä, kuulla millainen ääni siitä lähtee, kun se osuu paperiin, ja nähdä, millainen jälki siitä jää. Piirtäessä on tärkeää, ettei ajattele, osaako vai ei, vaan siitä, että nauttii.

6.4 Havaintoja työskentelytavoista

Huomasin, että kaikille lapsille siirtyminen musiikin kuuntelemisesta piirtämiseen ei ollut tuttua. Yhden lapsista oli vaikea päästä alkuun, ja hän arkaili piirtämisen aloittamista. Muut lähtivät mukaan luontevasti. Kun prosessi jatkui niin, että lapset alkoivat kertoa satua piirtämästään kuvasta, sama lapsi, jonka oli vaikea päästä alkuun piirtämisessä, piti selvästi vaikeana myös saduttamista. Myös sen valitseminen, kummasta piirroksista hän alkaa kertoa, oli hämmentävää. Muut lapset taas tuntuivat heti tietävän, kumpi piirros kiinnosti sadutuksen kannalta enemmän.

Mielenkiintoista oli se, että viidestä lapsesta kahdella oli aasialainen äiti ja suomalainen isä. Nämä lapset valitsivat sadutettavaksi kappaleen, jossa oli pentatoninen asteikko. Muut suomalaistaustaiset lapset valitsivat Für Elisen. Tämän tutkimuksen perusteella voin sanoa, että tällainen työskentelytapa on useimmille luonteva, mutta ei suinkaan kaikille itsestään selvä.

Jokaisella lapsella on oma tyyliensä piirtää. Samat asiat löytyvät kummastakin piirroksista, esimerkiksi sateenkaari, tytöt, kukat, tie, taivas, linnut, musiikkia soittajan tai tanssien. Samoja värejä käytetään piirustuksissa, ja hahmot ovat saman kokoisia. Työt ovat kolmiulotteisia. Osa lapsista teki piirrokset maaten ja toiset istualtaan.

Taideintegraation käyttäminen prosessina (musiikki, kuva, sadutus) on luonteva tapa työskennellä 5–6-vuotiaiden lasten kanssa muskaritunnilla. Lapset saavat tehdä suurikokoista työtä monella eri tavalla. Uskon siihen, että lapset nauttivat kaikista työskentelytavoista ja pääsivät kokemaan uusia asioita, joita eivät ole

ennen tehneet. Ilmeistä ja eleistä päättelen, että he viihtyivät innokkaasti tunnilla, ja he harmittelivatkin tunnin lopussa, menikö muskaritunti näin nopeasti.

6.5 Mitä prosessi kertoo lapsista?

Lapsi kuvaa piirustuksessa hyvin konkreettisesti maailmaa. Esimerkiksi puut kasvavat maasta ylöspäin. Taivas on korkealla, ja linnut lentävät siellä eivät maassa. Naiset tanssivat jaloilla eikä käsillä. Piano on paikoillaan lattiaa vasten eikä lentele taivaalla. Nämä asiat ovat tosielämässäkkin näkyvillä. Olihan piirustuksissa mielikuvituksen tuomia hassuttelujakin. Nuottipilviä löytyi taivaalta. Sateenkaari alkoi taivaasta ja loppui ruohikkoon.

Kuvia katsellessa usein miettii, kuvaavatko ne aina tekijäänsä. Onko kuvassa oleva tyttö lapsi itse? Piirroksissa esiintyy arkielämän tapahtumia: esimerkiksi ulkoilutetaan koiraa, sateenkaari näkyy kirkkaine väreineen, aurinko paistaa, yhdessä tehdään asioita tanssien ja autolla liikutaan paikasta toiseen. Saduista voi päätellä, että yksi lapsista kuvasi piirroksessa suoraan itseään, koska hän kertoi sadussaan työstä minä-muodossa. Muut lapset kertovat kuvasta hän-muodossa ikään kuin kuvassa oleva henkilö olisi joku toinen. Sadut ovat hyvin lyhyitä ja ytimekkäitä. Luulen, etteivät lapset ole juurikaan satuja kertoneet, minkä takia sadut ovat pieniä. Minun mielestäni näytti siltä, että yhtä lasta lukuun ottamatta lapset nauttivat taideintegraatioprosessista ja olisivat jatkaneet sitä pitempääkin.

7 POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä on käytetty taideintegraatiota monella eri tapaa. Prosessissa, jota tein lasten kanssa, käytettiin kuuntelemista, piirtämistä ja sadunkertomista. Kuunneltiin kaksi eri kappaletta, piirrettiin ja lopuksi sadutettiin sekä keksittiin sadulle nimi. Mukavaa oli nähdä, kuinka lapset nauttivat taideintegraatiosta, eikä heistä tuntunut ollenkaan ikävältä tehdä samaa asiaa monella eri tavalla. Toisaalta jokaisella muskaritunnilla taideintegraatio on luonteva toimintatapa, kun siellä lauletaan, soitetaan, loruillaan, liikutaan, satuillaan ja piirretään.

Mietin pitkään opinnäytetyön aihetta. Mieleeni tuli päiväkotiharjoittelussa tekemäni sadutus, josta jäi hyvät muistot ja kokemukset. Ajattelin, että siinä on minulle opinnäytetyön aihe. Sitten aloinkin pohtia opinnäytetyön toteutusta ja aikataulua. Päätin heti, että jouluna 2012 opinnäytetyön on oltava valmis. Käytännön toteutuksen aloitin keväällä maaliskuussa. Sain pidettyä lapsille huhtikuun muskaritunnilla tutkimuksen. Kesällä kirjoitin tutkimuksen ideasta, tutkimuksen järjestämisestä, kuunneltavasta musiikista ja sadutustilanteesta. Kerroin myös piirroksista ja analysoin niitä sekä lasten kertomia satuja.

Syksyllä jatkuivat opinnot, ja silloin otin yhteyttä opinnäytetyön ohjaavaan opettajaan ja hänen kanssaan keskustelin, mitä teen seuraavaksi. Siitä pikkuhiljaa alkoi opinnäytetyö hahmottua ja valmistua eteenpäin. Olen päässyt opinnäytetyötä tehdessäni kaksi kertaa jo flow-tilaan, ja silloin en millään malttanut lopettaa kirjoittamista, kun olin päässyt hyvään vauhtiin. Alussa opinnäytetyö tuntui todella suuritoiselta, mutta ei se enää tunnu. Olen tehnyt tätä projektinomaisesti eli pikkuhiljaa pala palalta. Tässä on huomannut, että työ on valmistunut huomaamatta, eikä ole tarvinnut hermostua, tuleeko tästä ikinä valmista.

Sadutus vaikuttaa lapseen monilla eri tavoilla. Lapset kuuntelevat tarkasti kappaletta, josta he piirtävät tai maalaavat. Lapset saavat ilmaista itseään juuri sillä tavalla kuin mielikuvitus antaa myöten. Saduttamisessa ei voi epäonnistua, vaan lapsi aina saa onnistumisen kokemuksia ja iloa tehdystä työstä. Sadutustyö on arvokasta, ja se täytyy huomioda, että jokainen lapsi saa kertoa sadun rauhassa. Aikuinen kirjoittaa sen muistiin sekä lukee sen kerran lapselle.

Sadutus on itseilmaisua, osallistumista ja tarinan kerrontaa. Lapsi keksii oman tarinan ja käyttää siinä itseilmaisua sekä osallistuu tuntiin. Siinä jaetaan myös yhteisiä kokemuksia, koska satuja luetaan tunneilla ja niistä keskustellaan. Sadutusta voi tehdä ryhmäsaduttamisena, jolloin yksi lapsista aloittaa sanomalla ”olipa kerran” ja seuraava jatkaa satua eteenpäin ja sitä seuraava myös kertoo satuun lisää asioita. Kohta huomataan, että meillähän on satu valmis. Satuun voidaan tuoda musiikkia siten, että liikkuen kerrotaan satua kuuntelijoille sekä soitetaan erilaisilla soittimilla tarinaa eteenpäin. Aina ei tarvitse olla monologisesti tarinan kertoja.

Oma prosessini sai miettimään, miten lasten piirros- ja sadutusprosessista saisi vielä helpomman. Kannattaisi antaa lasten tutustua ensin käytettäviin välineisiin kaikessa rauhassa. Voisi vaikka jollakin kerralla vain piirtää musiikista eikä vielä ottaa sadutusta siihen mukaan ja säästää sadutuksen myöhemmäksi.

Pitäisi ehkä pohjustaa myös musiikin kuuntelua ja sitä, että musiikkiin pääsee mukaan ja se synnyttää monenlaisia tunteita. Pitäisi näyttää, kuinka erilaisia tunteita voi kuvata eri väreillä. On tärkeää, että lapsilla on mahdollisuus kaikessa rauhassa nauttia siitä, mitä he tekevät. On tärkeää, että on tilaa ympärillä ja jokaisella oma paikka, jossa voi keskittyä. Sillä tavalla pääsee kiinni omiin tunteisiin musiikin mukana. Välineet saavat olla aika yksinkertaiset, samasta väristä ei tarvitse välttämättä olla saatavilla monia sävyjä, muuten tulee vain liikaa valinnanvaraa. On tärkeää, ettei lapsi koe, että hänen pitää osata tai suorittaa jotakin. Tarkoitus on vapauttaa hänet mielikuvituksen maailmaan nauttimaan siitä, mitä hän tekee.

Mikäli olisi mahdollista, jatkaisin lapsiryhmän kanssa työskentelyä eteenpäin. Jokainen saisi keksiä omaan satuunsa ja piirroksensa leikkiliikkeen, laulun ja soittimet, jotka kuvastavat parhaiten hänen näkemystään. Muut lapset saavat arvata, mitä piirustuksessa on. Sitten voisi myös tehdä yhteisen saduttamisen, yksitellen tehdyn sijaan. Tietysti voisi esittää vanhemmille vaikka joului- tai kevätjuhlassa satutuotoksia laulun, leikin, musiikin ja piirustusten kautta. Uskon, että vanhemmatkin arvostavat saduttamista, ja sitä voivat aikuisetkin tehdä. Saduttamista voi

tehdä monella eri tavalla, ja siihen voi liittää monia muita työtapoja. Saduttaminen ei siis ole vain ja ainoastaan lasten juttu!

LÄHTEET

Brotherus, A., Helimäki, E. & Hytönen, J. 1994. Opetus varhaiskasvatuksessa. Juva: WSOY.

Hongisto-Åberg, M. Lindeberg-Piironen, A. & Mäkinen, L. 1998. Musiikki varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tammerpaino.

Jarasto, P. & Sinervo, N. 1998. Kouluikäisen lapsen maailma. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Karlsson, L. 2003. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin: Juva PS-kustannus.

Mäki-Ikola, A. 2009. Taideintegraatio musiikkileikkikoulussa. Opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu. Musiikki- ja draamainstituutti.

Lapset kertovat ja toimivat hankkeissa – Internet-sivut. Viitattu 17.09.2012. Saatavissa: http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Tutkimus/tutkimuksia_paa.htm

Lapset kertovat -hankkeen Internet-sivut. Viitattu 01.10.2012. Saatavissa: http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/lapset/Julkaisut/ARTIKKELIT/Sadutus_ajatuksiaKaija.htm

Lapset kertovat -hankkeen Internet-sivut. Viitattu 29.09.2012. Saatavissa: http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/lapset/Julkaisut/ARTIKKELIT/Sadutuksesta_lyhyesti_Monika.htm

Musiikki kasvattaa elämään – varhaisiän musiikinopettaja päiväkodissa. Viitattu 04.09.2012. Saatavissa: http://www.vamory.org/documents/Musiikki_kasvattaa.pdf

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Viitattu 15.10.2012. Saatavissa:

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3ade1cb7-b61e-4c73-b0a8-b0305b3f927b>

Taidemuskari. Taideintegraation mahdollisuuksia 4-5-vuotiaiden lasten musiikkikasvatukseen. Viitattu 05.10.2012. Saatavissa:

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/21136/Mansikkakorpi_Heini.pdf?sequence=1

LIITE 1. KIRJE VANHEMMILLE

Hyvät vanhemmat!

Pyydän ystävällisesti lupaa saada käyttää opinnäytetyössäni lapsenne piirustusta sekä satua, jonka hän itse keksii. Lapsenne nimeä ja ikää ei tule mihinkään esille.

Ideana on, että kuuntelutan lapsilla maanantaina 23.4 ensin kaksi tai kolme eriytylistä musiikkikappaletta, ja pyydän heitä piirtämään niistä. Kuuntelun jälkeen kukin lapsi saa kertoa sadun omista piirroksistaan ja kirjoitan sen saman tien ylös.

Toivon, että kaikki lapset saisivat osallistua erilaiseen muskarituntiin.

Jos suostutte pyyntööni, voitteko ystävällisesti allekirjoittaa tämän paperin.

Kiitos avustanne!

Päiväys ja huoltajan allekirjoitus

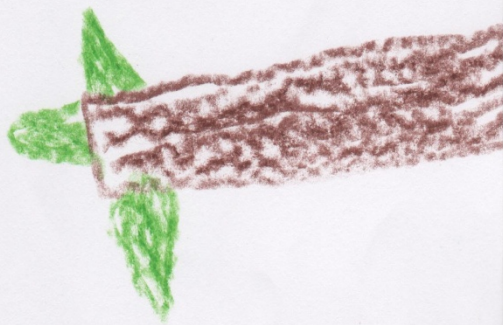
Terveisin Johanna

LIITE 2. LASTEN PIIRUSTUKSET

JÄRIN ENSIMMÄINEN PIIRUSTUS

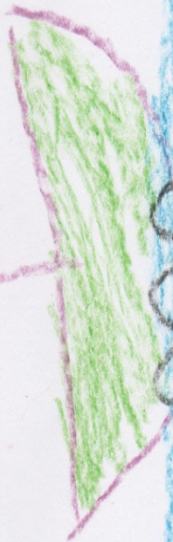

Viivun 2

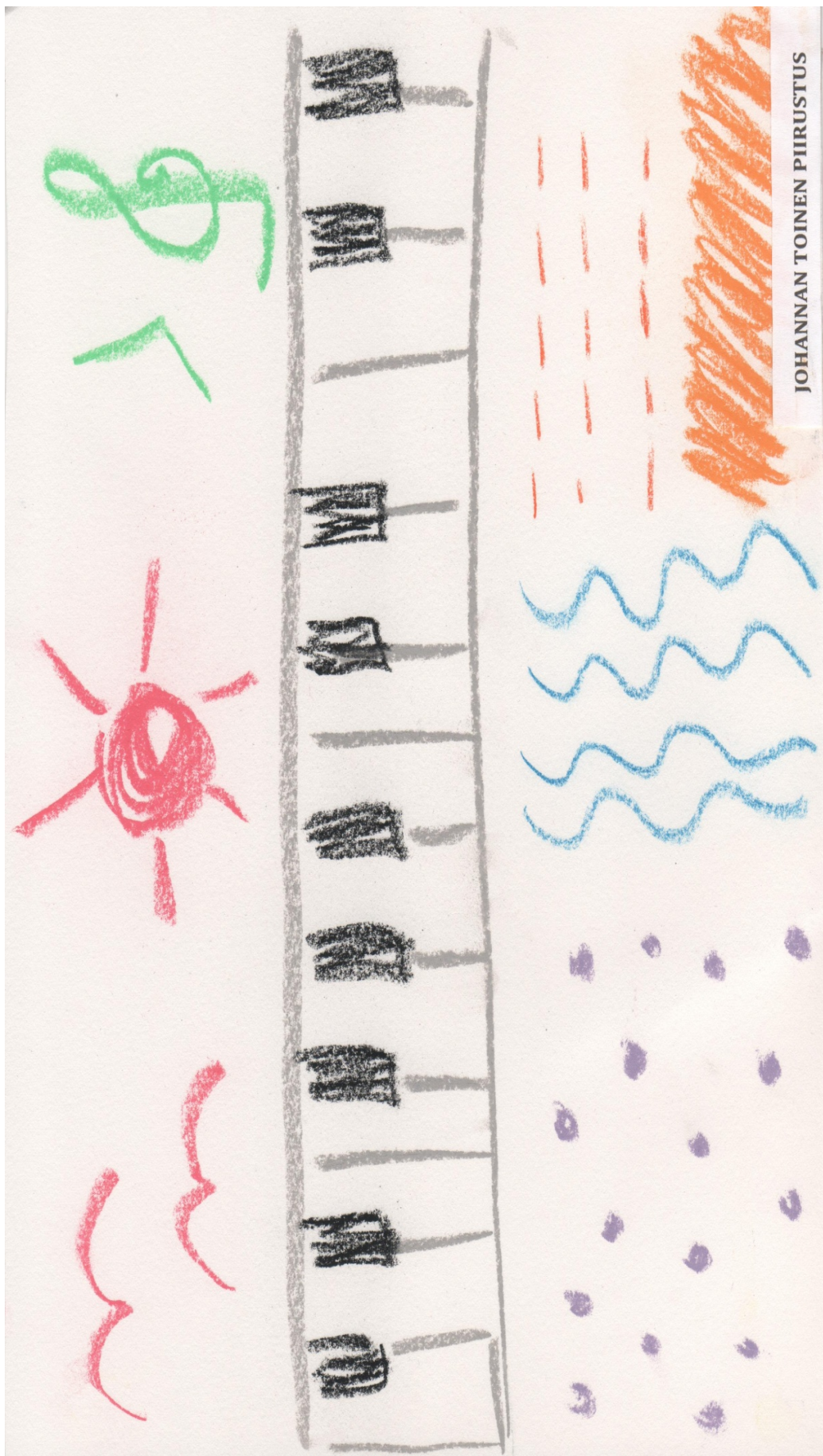

JOHANNAN TOINEN PIIRUSTUS